

Report

FESTIVAL DE CINEMA DE BARCELONA

Film a film

Passats ja els dies atabaladors del Festival de Cinema de Barcelona, és el moment de fer una tria —i una crítica— entre les novetats que s'hi han presentat. Una filmografia representant de distints moviments arreu d'Europa.

Miquel Porter i Moix

Són els millors films —del 86 i el 87— estrenats al Festival de Cinema de Barcelona. I aviat alguns seran a les nostres pantalles. És qüestió, per tant, de fer-ne una tria.

Dan ist nichts mehr wie vorher (*Res no tornarà a ser igual*). República Federal Alemanya, 1986. Dirigida per Gerd Roman Frosch.

Un començament prometedor ens presenta el cas d'un noi influït més pels elements d'informació que per la realitat que els produeix. El seu «mal de viure» es dissoldrà, però, en el film enmig d'una aventura amorosa poc conseqüent i, sobretot, a base de caminar, de deambular pels carrers amb tanta intensitat que qui es cansa és l'espectador. Primer llarg-metratge d'un home indubtablement preocupat per problemes antropològics, no aconsegueix convèncer.

Des Teufels Paradies (*El Paradís del Diable*). República Federal Alemanya, 1986. Dirigida per Vadim Glowna.

Un film d'amor i aventures, però també de reflexions sobre el poder i els límits del mal. Llastimosament, però, la cinta és irregular i aprofita poc tant els relats de Joseph Conrad en què es basa com els paisatges javanesos que ha emprat, a manera de teló de fons. A la fi, la reflexió es queda curta i la violència física pren avantatge sobre la moral.

El Extranger-ho! de la Calle Cruz del Sur. Espanya, 1986. Dirigida per Jordi Grau.

Ens trobem davant d'una mena d'introspecció fins a cert punt autobiogràfica del mateix director i guionista del film. Aquesta melangia de «voler morir prop del mar», aquesta inquisició sobre les contínues indecisions que han marcat una vida, aquest voler ser a Barcelona quan s'és a Madrid, aquest no saber si estimes o si t'estimen representat per tres dones —la Vergano, la Cohen i la Gimpera— resulta patètica,

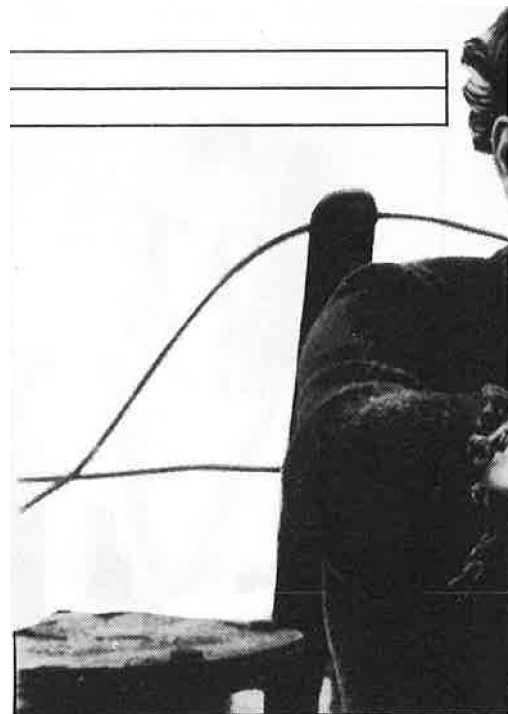
i Jordi Grau no s'equivoca quan pensa que el seu cas pot ser el de moltes altres persones de la seva generació. Però passa que l'excessiva fragmentació de la cinta en diferents versions d'un mateix fet acaba fent mal a ella mateixa i no aconsegueix crear en l'espectador aquella angoixa que corresponia a una comèdia del nostre temps.

Five Còrnors (*Cinc cantonades*). Gran Bretanya, 1987. Dirigida per Tony Bill.

Malgrat ser realitzada al Regne Unit, l'acció d'aquesta mena de crònica social passa al Bronx de Nova York. Un cas de paranoia perillosa se situa en el moment en què, a l'estiu del 1964, s'enfrontaven dues concepcions de la societat: la dels pacifistes i la dels violents. La pel·lícula ha estat realitzada amb bon pols i Tony Bill sap distribuir el temps, treure profit del seu cap de fotografia i utilitzar destrament els actors, però el guió, en ell mateix, està mancat d'aquella lògica, d'aquell sentit de les conseqüències que el tema mereixia, tot i que, per fragments, hi hagi troballes tan divertides i significatives com les del grup d'adolescents que fan d'arquers venjadors, sense intervenir en discussions.

Het gezin Van Paemel (*La família Van Paemel*). Bèlgica-França, 1986.

Un dels films més considerables del Festival, encara que no es tracti d'una obra mestra. Reconstitució de la situació del proletariat a la part flamenca de Bèlgica a darreries del segle passat, pren com a exemple el d'una família i de la seva quasi completa destrucció. Només se'n salvaran aquells que aconseguiran emigrar als EUA, mentre els altres aniran caient, quasi sense cap esperança. Drama més rural que no urbà, però amb referències directes a la situació tant dels camperols com dels obrers fabrils, enfronta dos mons que no han canviat pas tant per a no poder-nos emmirallar en la cinta. Si no resul-

«Les noces bàrbares»
i «Rita, Sue i
Bob també». Baix,
«Et recordo».

ta brillant ni inventa, almenys està sòlidament construïda i no hi ha res que falli, tant tècnicament com artísticament.

Hotel de France. França, 1986. Dirigida per Patrice Chereau.

Exercici d'actors, la majoria d'ells principiants, basat en una adaptació lliure del *Plòtanov* de Txèkhov. Patrice Chereau ha fet una bona feina, però ha errat el càlcul: ni les circumstàncies socials ni les polítiques o sociològiques no permetien una identificació entre els habitants de la França provincialiana dels anys vuitanta del nostre segle amb els de la província russa de cent anys abans. Veure uns francesos cridant i reaccionant com russos no funciona ni resulta creïble, i això encara menys quan l'estètica teatral s'evidencia massa i relega el cinema a un paper gregari.

Iris. Holanda, 1986. Dirigida per Mady Saks.

Sens dubte, una de les millors peces del Festival. Procedent del món del documental i especialitzada en anàlisi de realitats femenines, Mady Saks demostra amb aquesta cinta un excel·lent domini dels seus recursos, un envejable sentit del ritme fílmic i un pragmatisme absolut, cosa que no exclou pas la sensibilitat. El tractament realista correspon perfectament a la història d'una dona que vol sentir-se ella mateixa i que per aconseguir-ho se'n va a fer de veterinari al camp. L'enfrontament ancestral de la gent camperola i la urbana, el masclisme, larvat de vegades i manifest d'altres, situaran la protagonista en moments terribles.

Ià Teià Pomiiu (*Et recordo*). Uzbekistan, URSS, 1986. Dirigida per Alí Hamzraiev.

En una concepció absolutament dispar a la que veiem procedent d'Europa Occidental, aquesta cinta entre-

asiàtica és construïda a manera d'un antic poema oriental. No es tracta tant de narrativa sinó de construcció ritmada i feta d'imatges, de metàfores i de jocs que no rebutgen el símbol ni amaguen la realitat. Un home que troba l'amor en el viatge per recollir terra on és enterrat el seu pare a fi de barrejar-la amb la que servirà per a enterrar la mare. Un pare uzbeck i una mare ucraïnesa han donat l'ésser a aquest personatge, situat entre orient i occident. Tota la cinta és un llarg viatge que ens permet reconèixer diverses llengües, tant com les terres i els costums que s'hi han anat creant. Dificilment

podrà ser apreciada a la primera, però estem segurs que, si el públic té aquella vella actitud de voler conèixer, acabarà considerant-la una bona cinta.

La veritat oculta. Catalunya, 1987. Dirigida per Carles Benpar.

Un seguit de narracions de Pere Calders, permetien fer un film fantàstic de gran volada imaginativa, però els resultats, tot i meritoris, no han estat els esperats i ens trobem davant d'una obra en la qual es confon el ritme sostingut amb la monotonia i on les imatges no han estat capaces de superar les paraules. El clima místic que hauria pogut crear-se, per mitjà de llums i d'ombres, d'objectes i suggerències, ha quedat en una correcta narrativa en la qual la tècnica del pla-contraplà ha deixat evident el que es volia dir, però no ha sabut anar més enllà.

Les noces bàrbares. Bèlgica-França, 1986. Dirigida per Marion Hänsel.

Encara que una mica massa artificiosa en la forma, aquesta adaptació que Marion Hänsel ha fet de la novel·la de Yan Queffelec és una altra de les poques cintes que, al meu entendre, podien merèixer un premi. La tremenda tristesa d'una vida malmesa des de la seva mateixa concepció, el sofriment que se'ns descriu amb tons durs, si bé sense caure en quasi cap parany de *grand-guignolisme*, han estat posats en imatges, en comptes de ser-nos contats amb mots i, si bé aquests són importants en la cinta, molt més ho són les mostres, portades amb duresa per una realitzadora que, ja amb *Dust*, va demostrar la seva saviesa, però que, a més, és capaç de transmetre poesia.

Madrid. Espanya, 1986. Dirigida per Basilio Martín Patino.

En una interessant variació sobre plantejaments semblants en d'altres pel·lícules seves, Martín Patino ens posa, com a plantejament, el cas d'un realitzador televisiu al qual han encarregat una cinta sobre el cinquantenari de la guerra civil. Treballa sobre muntatges, com el mateix Martín Patino, però el personatge se n'aprofita per a plantejar una sèrie de reflexions sobre el paper de les imatges com a conservadores o assassines de la vida, sobre la memòria històrica i d'altres problemes específics amb els quals

«Els despullats» de Lauri Tórhónen.

s'encara qualsevol realitzador audiovisual conscient de la seva tasca. Al mateix temps, mai no s'havia tret una visió alhora tan bonica i humana, però tan poc tòpica de la capital de l'estat. L'amor del realitzador alemany, amb la seva ajudant espanyola, fracassa, però l'amor de Patino per Madrid aconsegueix un triomf extraordinari, ja que aconsegueix encomanar-lo als altres.

Màscara. Bèlgica, França, Holanda, EUA, 1987. Dirigida per Patrick Conrad.

Història policíaca, però també història de perversions, aquesta màscara tràgica difícilment convencerà ningú més que a un determinat tipus d'esteticistes partidaris d'un misticisme eixorc. Llàstima de bons actors, jllàs-

tima d'una Charlotte Rampling que no pot utilitzar els seus recursos per a una causa més digna d'interès!

Matar Saudades. Portugal, 1986. Dirigida per Fernando Lopes.

Tragèdia rural de passions desencadenades, de venjances amb sang, de simbologia «naïf» que compta amb alguns mínims avantatges: la manca de pretensions, la serietat del treball —tant del director com del fotògraf— i uns paisatges del Nord portuguès d'una indubtable força natural. Per a donar una mica més de cos al conjunt, el director, doblat de guionista, hi introdueix algunes pinzellades socials —la situació d'extremada pobresa dels agricultors— o històriques —les referències a la guerra colonial—, però aquests elements no són suficients per a fer de la cinta una peça profunda i tot queda en un pla fàcilment acceptable i sense grandesa.

Nagra Sommarkv Aliar Pa Jorden (*Nits d'estiu al planeta Terra*). Suècia, 1987. Dirigida per Gunnel Lindblom.

Una illa, una família, un amic que pot esdevenir un enamorat... elements per a una dialèctica sobre la conducta humana i, de manera especial, sobre la comunicació. Segons el film, sovint diem el que no pensem i no pensem el que diem. I potser el film te raó. El que sí que pot observar-se en aquesta tercera cinta de Gunnel Lindblom és que ens trobem davant d'una excel·lent cineasta i, de manera especial, d'una extraordinària directora d'actors. És clar que aquests ja són bons de natural, però no ho és menys que la realitzadora els sap arrancar una força de verisme que, precisament, contrasta amb alguns dels aspectes més fluïxos de l'obra.

Prick up your ears (*Obriu les orelles*). Gran Bretanya, 1987. Dirigida per Stephen Frears.

Després de l'èxit de *My Beautiful Laundrette*, Stephen Frears ha insistit sobre una relació humana semblant, per bé que en aquest cas ho ha fet sobre un personatge real —Joe Orton— i ha anat a la recerca d'una tragèdia de gelosia en la qual, no només hi ha malaltia d'amor, sinó confrontació o antagonisme de valües individuals. En bona part hi ha reeixit, ja que ha sabut combinar els elements de distensió amb els de concentració i ha pogut provar, de nou, la seva capacitat de dirigir uns actors magnífics —aquesta vegada comptant, a més, amb l'ajuda d'una Vanessa Redgrave, en el seu punt dolç— i de crear ambients i situacions no per xocants menys plausibles. Valgui dir, però, que l'èxit no és com-

«Màscara» de Patrick Conrad.

plet i que allò que de més fresc i convincent tenia el film anterior s'ha marcit, potser per excés d'intel·lectualització.

Richard und Cossima. República Federal Alemanya-França, 1986. Dirigida per Peter Patzak.

Abarrocada versió dels amors no per tempestuosos menys apassionats i autèntics de Richard Wagner amb Còssima Liszt, baronesa von Bülow. A la recerca de l'Art Total i a la recerca del Total Amor, aquesta estranya parella bé mereixia que la seva confrontació fos descrita mitjançant una síntesi estilística en què tot pot ser present si acaba en unitat expressiva: simbolisme, expressionisme i onirisme, barrejant-se de manera continuada gràcies als recursos àudio-visuals. La combinació no és en ella mateixa massa llunyana dels propòsits que movien unes ànimes que acusaven Franz Liszt de decadent i que al mateix temps l'estimaven i el tenien present. L'epigonisme romàntic hi és, però potser tot queda una mica espès, una mica passat de rosca per a ser acceptat i, sobretot, entès.

Riisuminen (Els despullats). Finlàndia, 1986. Dirigida per Lauri Tòrhönen.

Un ministre del govern finlandès i una antiga companya d'amors i lluites

es troben a l'habitació d'un hotel. A poc a poc, es despullen, a poc a poc s'estimen, a poc a poc es barallen i ben aviat es separen. Durant una llarga nit, però, hauran anat desgranant una pila de veritats sobre la conducta política, sobre els canvis de jaqueta, sobre les esperances decebudes i els ideals abandonats. Precedint els fets i els mateixos crèdits, un curt documental de Jorn Donner —productor del film— ha explicat breument, però amb tota claredad, les circumstàncies per a comprendre la situació actual de la política finesa. Tota la festa, doncs, és una reflexió en forma dialogal a la qual el títol fa justícia, ja que, ben clarament, l'equip del film es despulla davant l'opinió. És clar que això no pot pas divertir gaire gent i es tracta d'una obra amb poques esperances de trobar un públic majoritari, però no obsta per a pensar que ens trobem davant d'un document valuós i ben curiós.

Rita, Sue and Bob too (Rita, Sue i Bob també). Gran Bretanya, 1987. Dirigida per Alan Clarke.

El director d'aquesta cinta és un cineasta independent amb quasi mitja dotzena de films al darrere i, per tant, no som davant l'obra d'un primerenc ni tampoc d'algú que improvisa. Això és el més sorprenent d'aquesta cinta en la qual, amb una frescor extraordinà-

ria, se'ns presenten com a normals les conductes sexuals de dues noietes angleses. La cosa no va gaire lluny i, encara que hi ha un cert tuf racista respecte als pakistanesos que viuen al mateix barri, en conjunt no es pretén anar massa endins, però, malgrat resultar divertida, en algun punt difícil de creure i potser desvergonyida, no deixa de fer pensar en les conductes admeses avui per la majoria, pel que fa a relacions sexuals.

Zuhanàs Kozben (La capbussada). Hongria, 1986. Dirigida per Tamàs Tolmár.

Espècie de *thriller* a l'americana que passa entre personatges i entre paisatges urbans o camperols hongaresos, però que podria passar en qualsevol país. Una sèrie de figures s'entrecreuen, amb personalitat pròpia, però ben aviat el contrabandista de vídeos i la seva inesperada acompanyant seran el centre de l'atenció i de l'acció.

Per desgràcia, una manca de seguretat en el guió i de pols en el ritme general ens esguerren la partida i només alguns moments tenen la força que caldria per a convertir un senzill fet «divers» en una peça important. I això, malgrat uns intèrprets remarcables, una música insidiosa i una fotografia que en algun moment resulta brillant. •